

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Збірник наукових праць
(матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
17-18 лютого 2012 року)

ЕРФАН В. Й. к.е.н., доцент,
Закарпатський державний університет,
ГАЗУДА С.М., аспірант,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород

ІНДИКАТОРИ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНУ

Продовольче забезпечення є однією з важливих складових економічної безпеки будь-якої країни. Міжнародною статистичною практикою широко використовуються два показники, що визначають мінімальний рівень продовольчої безпеки в середньому по країні [1, с. 14]: 1) енергетична цінність добового душевого раціону харчування має бути не нижчою за 2,5 тис. ккал (критерій достатності харчування); 2) витрати на продовольчі потреби мають не перевищувати 60% сімейного бюджету (критерій доступності харчування).

Продовольча безпека держави та її регіонів гарантована тоді, коли, крім нарощування виробництва продуктів харчування, поліпшується їх збалансованість за поживними елементами, а відповідно і їх якість, тобто енергетична цінність і вміст поживних речовин. *Енергетична цінність продуктів харчування* в домогосподарствах України у 2009 р., порівняно з 2000 р. збільшилась на 12,7 %, а в Закарпатті, навпаки, зменшилась майже на 9 %, однак резерв поповнення може бути за рахунок продукції побічного користування лісу (грибні, ягідні, плодові ресурси), а калорійність продукції тваринного походження збагачуватиметься основними мікро- та макроелементами за рахунок випасу худоби на полонинах та лісових луках.

Важливим індикатором продовольчої безпеки є *забезпечення раціону людини основними видами продуктів*. В Україні по 7 аналізованих продуктів харчування виробництво в цілому, в тому числі й на 1 особу, в 2009 р. порівняно з 1990 р. зменшилось, окрім картоплі й овочів. Аналогічна ситуація і в регіоні як у виробництві, так і споживанні.

Розділ 5. Специфіка розвитку регіональної економіки

У продовольчій безпеці України та її регіонів важливе значення має *достатність запасів зерна у державних ресурсах*. За цим індикатором оптимальні запаси зернових в Україні були забезпечені у середньоврожайному 2004 р. (98,3 %) та у високоврожайному 2008 р. (141,7 %), а в низьковрожайних (2005, 2006 та 2009 р.) запаси стратегічно важливої продукції зернових були відсутні та мізерними вони були у 2007 р.

В умовах Закарпатської області такі запаси зернових неможливо забезпечити, оскільки їх виробництво на 1 особу більш ніж у 4 рази менше від середньонаціонального індикатора. Однак потенційні можливості України достатні, щоб на рівні всіх регіонів, в тому числі й Закарпаття, цей індикатор довести до оптимальної величини.

Важливу роль у продовольчому забезпеченні відіграє індикатор *економічної доступності продуктів*. У 2009 р порівняно з 2000 р. сукупні витрати усіх домогосподарств в середньому за місяць в Україні збільшились у 5,1 раза. Найбільша частка сукупних витрат в Україні припадає на продовольчі товари (у 2000 р. вона становила 67,9 %, а в 2009 р. - 55,0 %). У Закарпатській області вони дещо менші від середньоукраїнських, але на продовольчі товари більш вагоміші у 2000 р. (77,2 %), а в 2009 р. - 57,1 % до усіх сукупних витрат домогосподарств.

Одним з пріоритетних індикаторів продовольчої безпеки країни та її регіонів є *диференціація вартості харчування за соціальними групами*. В Україні частка найменш забезпеченого населення перевершувала найбільш забезпечену в 2000 р. за грошовими доходами у 6 разів, за загальними - у 4,4 раза, а в 2009 р. відповідно у 4,1 та 3,7 раза. При цьому частка населення із середньодушовими доходами в місяць, нижчими прожиткового мінімуму, в 2000 р. за грошовими доходами становила 87,9%, за загальними - 80,2%, а в 2009 р. відповідно 30,4 та 21,4%. У Закарпатській області життєвий рівень населення значно нижчий від середньонаціонального, оскільки частка населення із середньодушовими доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму, в 2009 р. становила 28,7 %, а за загальними 17,2 %.

Порівняльний аналіз індикатора *ємності внутрішнього ринку продовольчих продуктів* свідчить, що в Україні у 2009 р. порівняно з 1990 р. зменшилась ємність внутрінаціонального ринку по шести видах продовольчих продуктів, а саме: хлібних продуктах, картоплі, плодах та ягодах, м'яса та м'ясних продуктів, молока, яйцях. У Закарпатській області - тільки по чотирьох їх видах, а саме: по хлібних продуктах, картоплі, плодах та ягодах, а по молоку залишилась на рівні 2000 р.

Насамкінець, важливим індикатором продовольчої безпеки є *продовольча незалежність за окремим продуктом*. Так, у 2000 р. була досягнута в країні за

Розділ 5. Специфіка розвитку регіональної економіки

всіма видами продукції, як і в 2009 р., за винятком плодів та ягід. Для Закарпатської області такий показник неможливо розробити, оскільки імпорт аналізованих видів продукції дається не в тоннах, а в доларах США. Однак при продовольчій незалежності України забезпечується незалежність і її регіонів, в тому числі й Закарпаття.

Наведені індикатори з врахуванням розрахункових показників [2, с. 394, 403-424; 3, 405-415] продовольчої безпеки України та регіону відповідають міжнародним стандартам і рекомендаціям і базуються на концепціях та методологічних підходах їх складання Продовольчою сільськогосподарською організацією ООН (ФАО).

Перелік використаних джерел:

1. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / [Пасхавер Б. Й., Шубравська О. В., Молдаван Л. В. та ін.]; за ред. акад. УААН Б. Й. Пасхавера; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. - К., 2009. - 432 с.
2. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Державний комітет статистики України; за ред. О. Г. Осауленка. - К.: Державне підприємство „Інформаційно-аналітичне агентство”, 2010. - 566 с.
3. Статистичний щорічник Закарпаття за 2009 / Головне управління статистики у Закарпатській області; за ред. Г. Д. Гриник. - Ужгород, 2010. - 543 с.